

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ
І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра театрознавства

ТЕОРІЯ ДРАМИ

Методичні рекомендації
до проведення практичних занять
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань – 02 Культура і мистецтво
Спеціальність – 026 Сценічне мистецтво
Освітньо-професійна програма – Режисура драматичного театру,
Режисура театру ляльок

Харків – 2022

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Теорія драми» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійної програми «Режисура драматичного театру», «Режисура театру ляльок». 7 с.

Укладач:

Каленіченко Ольга Миколаївна, професор кафедри театрознавства, доктор філологічних наук

Рецензенти:

Шеховцова Т.А., доктор філологічних наук, професор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Партола В.Я., декан театрального факультету, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри театрознавства

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Теорія драми» затверджено на засіданні науково-методичної ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Протокол № 7 від 28 лютого 2023 року).

Голова науково-методичної ради,

ректор _____ Наталія ГОВОРУХІНА

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

Гарант освітньо-професійної програми

професор, заслужений діяч мистецтв

України

_____ Олександр ІНЮТОЧКІН

© Каленіченко О.М.

© Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

Анотація навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Програма визначає обсяг знань здобувачів, алгоритм вивчення дисципліни, необхідне методичне забезпечення.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування адекватного і систематизованого уявлення про історію розвитку теорії драми, специфіку побудови драми та її жанроутворень.

Бакалаври мають **знати** основні етапи розвитку теорії драми, специфіку драми як роду літератури і виду мистецтва, головні ідейно-естетичні категорії драми і театру, їх спільність і відмінність, своєрідність творення драми і вистави.

Здобувачі повинні **вміти** аналізувати сутнісні поняття та категорії драми, розкривати ідейно-художнє рішення п'єси і вистави, виявляти складові частини драматичного та сценічного твору.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування таких **компетентностей**:

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів (основами сценарної та драматургічної майстерності, монтажно-композиційними та просторово-образотворчими основами музичного, образотворчого та пластично-хореографічного мислення, режисерськими методами і акторськими техніками) під час створення сценічного твору.

СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.

СК10. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

СК11. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК12. Здатність орієнтуватися в історії різних видів мистецтва, розуміти можливості використання їх виражальних засобів при створенні синтетичного за своєю природою твору сценічного мистецтва (творчого проєкту).

СК13. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

СК16. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

ПРН02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПРН03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПРН06. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПРН07. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПРН08. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.

ПРН09. Обирати оптимальні технічні та художньо-виражальні (режисерські методи, акторські техніки, сценарно-драматургічні, монтажно-композиційні, пластично-хореографічні, музичні, просторово-образотворчі) засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору (проєкту).

ПРН10. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПРН12. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

ПРН13. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.

ПРН14. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту.

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів денної форми навчання

Опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає проведення практичних занять в обсязі, що визначений у робочому навчальному плані. Обсяг практичних занять для здобувачів денної форми навчання складає 24 години.

Тема 1. Драма як рід художньої літератури

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: поглиблення знань про драму як рід художньої літератури.

Зміст практичного заняття:

1. Поділ літератури на роди.
2. Предмет драми.
3. Основні особливості драми.
4. Формування драми.

5. Драма в співставленні з епічним родом літератури та сценарною драматургією.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 2. Ідейно-естетичні категорії драми

Тривалість практичного заняття 4 години.

Мета: засвоєння ідейно-естетичних категорій драми.

Зміст практичного заняття:

1. Тема і ідея в драмі.
2. Тема і проблема в драмі.
3. Об'єкт і предмет зображення в драмі.
4. Ідейно-тематичний аналіз в системі осмислення драматичного твору.
5. Взаємини та взаємозв'язок художньо-образної системи та понять «тема» і «ідея».
6. Взаємини теми і ідеї в організації дії та композиції.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 3. Системний аналіз драматичного твору

Тривалість практичного заняття 6 годин.

Мета: засвоєння головних рис структури (поетики) драматичного твору.

Зміст практичного заняття:

1. Конфлікт і його види у драмі.
2. Драматична дія у драмі.
3. Сюжет і фабула у драмі.
4. Композиція у драматичному творі.
5. Поняття «характер», типи характерів.
6. Герой і дійові особи у драматичному творі.
7. Мова драми.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 4. Жанри драматургії

Тривалість практичного заняття 4 години.

Мета: засвоєння поняття «жанр» і різноманіття жанрових модифікацій у драмі.

Зміст практичного заняття:

1. Поняття жанру і жанрових модифікацій у драмі.
2. Трагедія, драма та комедія як жанри в світовій літературі.
3. Міжродові та міжжанрові форми в світовій драматургії.
4. Драма як індивідуально-піднесена світо відмова.
5. Трансформації жанрів у драматургії XX ст.
6. Онтологічні проблеми сучасної драми і форми їх вираження.

Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

Тема 5. Драма і її відтворення

Тривалість практичного заняття 8 годин.

Мета: поглиблення знань про можливості сучасних інтерпретацій драматичних творів.

Зміст практичного заняття:

1. Художньо творчі інтерпретації драми.
 2. Можливості сценічних прочитань драми.
 3. Вистава і її художнє рішення.
 4. Інсценізація літературного твору на сцені.
 5. Використання драматургічної основи в різних видах сучасного мистецтва.
- Очікувані результати: поглиблення розвитку компетентностей.

3. Рекомендовані джерела

1. Баран Л. Драма і театр України в 90-х роках ХХ століття. Біла церква: Дельфін, 2009. 142 с.
2. Бондарєва О.Є. Драматизм міфу і міфологізм драми: монографія. Херсон: Персей, 2000. 188 с.
3. Васильєв Є.М. Сучасна драматургія: жанрові трансформації, модифікації, новації: монографія. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2017. 532 с.
4. Вірченко Т.І. Художній конфлікт в українській драматургії 1990– 2010 років: Дискурс, еволюція, типологія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. 336 с.
5. Галич О. Теорія літератури: підручник. К.: Либідь, 2005. 488 с.
6. Клековкін О. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів: навчальний посібник. К.: КДІТМ ім. І.К. Карпенко-Карого, 2001. 254 с.
7. Красильникова О.В. Історія українського театру ХХ сторіччя: монографія. Київ: Либідь, 2009. 203 с.
8. Курбас Лесь. Філософія театру. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 917 с.
9. Липківська Г. Світ у дзеркалі драми. К.: Кий, 2007. 356 с.
10. Малютіна Н. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ століття: аспекти родо-жанрової динаміки. Одеса: Астропринт, 2006. 351с.
11. Театр: Історія. Теорія. Практика. Львів, 2013. 204 с.
12. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ століття. Івано-Франківськ: Плай. 2002. 413 с.

4. Рекомендовані інтернет-ресурси

1. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>
2. Вікіпідручник, відкрита та вільна бібліотека навчальної літератури. URL: <https://uk.wikibooks.org/wiki/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. URL: www.dnpg.gov.ua/
4. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна парламентська бібліотека України: <https://nlu.org.ua/>

6. Онлайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua/>